

A változatos tanulmányok olyan témákat is bemutatnak, amelyekkel ritkábban találkozhatunk. Ezenkívül kitűnően példázzák a névtani kutatások interdiszciplinaritását, rávilágítanak a különböző tudományágak névkutatásban való hasznosíthatóságára.

BALOGH ROLAND JÓZSEF

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1556-2690>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Helynévtörténeti Tanulmányok 14. (2018)

Szerkesztők: HOFFMANN ISTVÁN – TÓTH VALÉRIA. Debreceni Egyetemi Kiadó,
Debrecen, 157 lap

A Helynévtörténeti Tanulmányok 14. kötete nyolc tanulmányt tartalmaz; közülük hat helynevekkkel, egy személynevekkkel, egy írás pedig nyelvtudomány-történeti témával foglalkozik.

A kötet első tanulmányában JUHÁSZ PÉTER azt a kérdést vizsgálja, hogy a honfoglalás előtt a Kárpát-medencében élő szláv népek helynevei milyen mértékben éltek tovább, és a kora Árpád-kori helynevek milyen mértékben alkalmasak lakosságuk nyelvi hovatartozásának megállapítására (7–50). A szerző bemutatja a települések, várispánságok, püspökségek és monostorok elnevezéseinek eredetét, megvizsgálja a korai szláv nazális mássalhangzóra utaló helyneveket, illetve a szláv eredetű *patak* lexéma helynevekben való használatát. Áttekinti továbbá a szabad jobbágyvándorlás, az egyházszervezés és a dinasztikus kapcsolatok okán érkező szlávok helynévanyagra gyakorolt hatását is.

MOZGA EVELIN munkája az 1211-es Tihanyi összeírás szláv eredetű személyneveivel foglalkozik (51–71). A mintegy 2000 személynévből a szerző szerint 130 névforma sorolható e csoportba. A tanulmány az összetett szláv személynevekből alakult magyar név alakokat mutatja be, melyek közül egyesek teljes formában átkerültek a magyar nyelvbe, mások előtagjukra redukálódtak, de gyakran magyar képző felvételével adaptálódtak. A nevek szócikkszerű feldolgozásában etimológiai, valamint a nevek Árpád-kori továbbélésére és a névadaptációs eljárásokra vonatkozó információkat is olvashatunk.

A Szent István korára datált, hamis Bakonybéli alapítólevél szörványaival foglalkozik tanulmányában SZÓKE MELINDA, összevetve a helyneveket a Bakonybéli összeírásban szereplőkkel, ennek alapján felállítva három kronológiai réteget (73–87). Az elemzés célja feltárni, hogy a 13. századi hamisításban előforduló helynevek mennyiben tartalmaznak 11. századi jellegzetességeket. Az oklevél hamis voltát többek között a *Hygeskw*, *Keruskw*, *Feerkw*, *Oduoskw* hegyek megjelölése bizonyítja, így a tanulmány annak próbál utánajárni, hogy e helynevek mely kronológiai réteghez tartoznak. A szerző ezért alaposabban is megvizsgálja a *kő* szó viselkedését és az *ő* hanggal kapcsolatos hangtörténeti kérdéseket.

PELCZÉDER KATALIN a Bakonybéli összeírásban szereplő *Tener here* és *Sar* szörványok kapcsán etimológiai problémákat jár körül (89–101). Megkísérli a *Tener here* nevű állóvíz lokalizálását, és nevének lehetséges továbbélését is bemutatja. Ezt követően más

korai oklevelekkel összevetve igyekszik lokalizálni a *Sár* patakot és birtokot, valamint az adományozás idejét érintő, az elemzés szempontjából releváns kérdéseket is részletesen tárgyalja.

KOVÁCS ÉVA a 11. századi helynevek végén fellelhető *-i* funkcióját vizsgálja, érintve ezzel a tövégi mássalhangzók, a helynévképzők és a szlávól átvett nevek morfológiai alkatának és latinizálásnak problémáit (103–113). A bemutatott helynévanyagot a név-végi *-i* funkciója alapján helyezi a véghangzó, a helynévképző, a melléknévképző, a latin genitivus végződés, a szláv többesszámjel vagy az egyesszám 3. személyű birtokos személyjel változatának kategóriájába. A csoportosításhoz alapos vizsgálat alá vetette a helyneveket és végződéseiket morfológiai, fonológiai és helyesírás-történeti szempontból.

KOROMPAY KLÁRA Bárczi Gézára mint tudós tanárra emlékezik vissza írásában (115–124). Szót ejt a Bárczi által tartott egyetemi órákról, illetve a tudományhoz és pedagógiához való hozzáállásáról és oktatói-kutatói módszereiről.

DITRÓI ESZTER az általa kidolgozott statisztikai módszerrel, illetve klaszteranalízissel végez összehasonlító rendszertani vizsgálatokat a Veszprém megyei Pápai járás 36 településének helynévanyagán (125–136). Módszerében kiemelten fontos szerepet játszik a különböző helynévszerkezetek gyakoriságának, illetve a települések névsűrűségének összevetése és a gyakorisági mutatók térképre vetítése.

A kötet utolsó tanulmányában E. NAGY KATALIN Bakonszeg és Szentpéterszeg helynévrendszerét veti össze, az elemzés névszociológiai aspektusát is kiemelve (137–153). A két falu lakott területeinek, határrészeinek, építményeinek, vizeinek elnevezéseit és domborzati neveit összevetve a névrendszerek eltéréseinek okait a két faluban végzett gazdasági tevékenység különbségeiben keresi.

SARNYAI VIVIEN

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5825-7242>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Onoma 50. (2015)

Szerkesztők: OLIVIU FELECAN – UNNI-PÄIVÄ LEINO.

The International Council of Onomastic Sciences, Uppsala. 146 lap

Az *Onoma* 2015. évi, jelentős késéssel megjelent 50. száma 5 angol nyelvű tanulmányt közöl, változatos témakörökben.

RICHARD COATES írása a különösen összetettnek minősített angliai *Shirehampton* helynévnek és történetének az újabb értelmezéseit kínálja fel (5–43). Több oldalról közelíti meg vizsgálatának tárgyát, azzal a kinyilvánított céllal, hogy a név etimológiáján kívül elméleti és módszertani tanulságokkal is szolgáljon. Etimológiai, filológiai kérdés a név eredetének, alakulásának értelmezése, névtani a szóban forgó hely elnevezésének története. Az, hogy a *Shirehampton* helynév korábbi, eltérő értelmezéseinek milyen gyakorlati következményei voltak és vannak, már historiográfiai kérdés. COATES szójelentés-tani, kulturális és elméleti vonatkozásoknak is helyt ad írásában akkor, amikor azt kutatja,